

Başvuru Numarası: 208/18
Taner Kılıç/TÜRKİYE

Üçüncü Taraf Görüşü

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ (İFÖD)

Tarafından Sunulmuştur

09 Temmuz, 2019

(İFÖD, ifade özgürlüğünü savunan ve destekleyen bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur)

Giriş

1. İfade Özgürlüğü Derneği (İFÖD), Taner Kılıç Başvurusunun **Türkiye’deki genel siyasi şartlar** dikkate alınmaksızın incelenemeyeceği ve anlaşılamayacağı görüşündedir. Bu nedenle, başvurunun tutukluluğunun keyfilikliğini değerlendirmek için, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde bireysel başvuruda bulunmadan önce başvuru tarafından tüketilmesi gereken iç hukukta etkili bir hukuk yolunun bulunup bulunmadığını ve başvurunun tutukluluğunun Sözleşme’de öngörülen amaçlardan birinden farklı bir “kötü niyet” taşıyıp taşımadığını anlamak için genel politik durumun, yasama bağımsızlığının kaldırılmasının, insan haklarının durumunun, yargının genel durumunun, yargı ve yürütme arasındaki ilişkilerin ve Türkiye’deki muhaliflerin karşılaştığı baskının açıkça tasvir edilmesi gerekmektedir. Bu bildirimde İFÖD, yorumlarını ağırlıklı olarak dördüncü soruya, yani başvurunun karşılaştığı özgürlükten yoksun bırakmanın, bu durumda, Sözleşme’nin 18. maddesi ihlaline ilişkin olarak 5, 10 ve 11. maddelerde öngörülenden başka bir amaç için uygulanıp uygulanmadığına özgüleyecektir. (Rasul Jafarov/Azerbaycan, no. 69981/14, §§ 153-163, 17 Mart 2016). Bununla birlikte, İFÖD, 18. madde ile ilgili konulara ek olarak, öncelikle, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 141. maddesinde tanımlanan yolun, başvurunun şikayetlerine uygun bir çözüm sağlayıp sağlamayacağı sorusu hakkında (a) başvurunun tutukluluğuna ilişkin olarak AİHS’nin 5 § 1 (c) maddesi anlamında bir suç işlediğine dair makul bir şüpheye dayanmaksızın yapıldığı; ve (b) tutukluluğuna ilişkin ilgili ve yeterli gerekçelerin bulunmaması (bkz. özellikle, Buzadji/Moldova Cumhuriyeti, (BD), No. 23755/07, § 102, AİHM 2016) hakkında görüşünü kısaca bildirmek istemektedir.

CMK Madde 141 Etkin Bir Başvuru Yolu Sağlamakta Mıdır?

2. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 141. maddesinin başvurunun şikayetleri için etkili bir hukuk yolu sağlayıp sağlamadığı sorusuyla başlanırsa, İFÖD hükümetin şimdiye kadar AİHM’e gönderilen veya AYM’ye sunulan hiçbir kararda ağır ceza mahkemelerinin, başka bir mahkemede yargılama süreci devam eden başvurunun gözaltına alınmasının veya tutuklu yargılanmasının hukuka aykırı olduğuna dair tazminata hükmettiği bir karar örneği gösteremediğini belirtmek istemektedir. Ayrıca, Yargıtay içtihadı Ceza Muhakemeleri Kanununun (“CMK”) 141. maddesi uyarınca tazminat davasının, başvuranın serbest bırakılmasından sonra veya ilk derece mahkemesi kararını verdikten sonra açılabileceğini doğrulamamaktadır. Yargıtay, tazminat davasının, ancak iddianın ana davanın sonucunu etkilememesi veya sonucuna bağlı olmaması şartıyla, kararın nihai hale gelmesinden önce açılabilmesine karar vermiştir. (Yargıtay 12. Ceza Dairesi, E. 2014/20624, K. 2015/12265, T. 01/07/2015). Ancak, nesnel bir gözlemciyi tatmin edecek olguların eksik olmasına rağmen ilgili kişinin suç işlemiş olabileceği iddiası ile tutuklanmasının hukuka uygunluğu veya keyfilikliğine ilişkin argümanlar ana davadan ayrılamaz niteliktedir. Ağır ceza mahkemesinin dava dosyasındaki delillerin sanığın tutuklu yargılanmasını meşru kılmayacağını tespit etmesinin ana davanın sonucunu etkilemeyeceğini söylemek de mümkün değildir. Bu

nedenle, **CMK'nın 141. maddesi, karar kesinleşmeden tutuklu yargılamanın hukuka aykırılığına ilişkin itirazlar için etkili bir çözüm sunmamaktadır.**

3. Şimdiye kadar, AİHM, 141. maddenin tahliyeden veya ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararından sonra Madde 5/1-c itirazlarına etkili bir çözüm sunduğuna dair bir karar vermemiştir. Aynı şekilde 141. madde uyarınca tazminat talep edilmemesi nedeniyle iç hukuk yollarının tüketilmediğinden kabul edilemezlik kararı da vermemiştir. *Lütfiye Zengin* kararında, AİHM 141. maddeye ilişkin 5/1 ve 5/3 iddiaları arasında bir ayırım yapmış ve 141. maddenin tutuklamanın yasallığı hakkında etkili bir hukuk yolu olarak kabul edilemeyeceğini açıkça ifade etmiştir (no. 36443/06, 14.4.2015, para.66). AİHM *Lütfiye Zengin* Başvurusunda yargılamanın hiçbir aşamasında, mahkemelerin, başvuruçuların özgürlüklerinden yoksun bırakılmasının hukuka veya kanuna aykırı olduğunu açıkça veya dolaylı olarak kabul etmediğini vurgulamıştır. Aksine, başvuruçuların tahliye talepleri defalarca reddedilmiştir (para. 65).
4. *R.M/Türkiye* Başvurusunda hükümet, CMK madde 141'de öngörülen tazminat davasını açmadığı gerekçesiyle başvuruçunun Sözleşme'nin 5/1. maddesine ilişkin iddialarının reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. AİHM, hükümetin ilk itirazını, ilgili maddenin başvuruçunun durumu ile nasıl bir ilgisinin olduğunu açıklamadığı için reddetmiştir. Hükümet, ayrıca başvuruçunun durumuna benzer koşullarda bu tazminat yolunun başarılı olduğu başka örnekler sunamamıştır (no. 81681/12, 13.6.2017, para. 51). Birçok başka kararda da görüleceği üzere, AİHM, başvuruçuların CMK'nın 141. maddesi uyarınca, 5/1 veya 5/1-c ile ilgili olarak tazminat davası açmadığı gerekçesiyle öne sürülen iç hukuk yollarının tüketilmediğine dair ilk itirazları kabul etmemiştir (bkz. *Alparslan Altan/Türkiye*, no. 12778/17, 16.04.2019, para 87; *Mehmet Hasan Altan/Türkiye*, no. 13273/17, 20.03.2018, para 103). CMK'nın 141. maddesi, AİHM içtihadı uyarınca **tutuklamanın hukuka uygunluğu ile ilgili itirazlar bakımından hiçbir zaman etkili bir hukuk yolu olarak kabul edilmemiştir.**
5. İFÖD, CMK'nın 141. maddesinin ceza muhakemesi koruma tedbirleriyle ilgili birçok farklı şikayete ilişkin olarak devlete karşı tazminat davası açma fırsatı sağladığına dikkat çekmek istemektedir. Yargılama sırasında kişileri her şikayet için farklı bir dava açmak zorunda bırakmak; dava açmanın mali ve diğer külfetleri nedeniyle temel hak ihlallerinin giderilmesi talebinde bulunmaktan caydırabilir. Böyle bir yaklaşım kabul edildiğinde, örneğin, bir kişi yakalama ve gözaltı ile ilgili şikayetleri ayrı, tutuklama için ayrı ve uzun tutukluluk için ayrı ayrı tazminat davaları açmak zorunda kalacaktır. Kimse bu kadar ağır hukuki maliyetleri karşılayamayacağından kişiler hak ihlallerinin giderilmesinden vazgeçebilecektir. Böyle bir sonuç temel hakların etkili bir şekilde korunması ilkesiyle uyumlu değildir. Bununla birlikte İFÖD, birçok durumda CMK 141. Maddede öngörülen dava yoluna gitmedikleri gerekçesiyle tutuklama ve gözaltı ile ilgili hukuka aykırılıklara ilişkin şikayetlerin Anayasa Mahkemesi ve AİHM tarafından kabul edilemez olduğunu gözlemlemektedir. Bu durum başvuruçular için öngörülebilir nitelikte değildir ve insan hakları ihlalleri faillerinin cezasızlığına ve insan

hakları ihlallerinin devamına katkı sunmaktadır.

Türkiye’de Temel Hak ve Özgürlüklerin Gerilemesi

6. İFÖD, Türkiye’de son beş yıl içinde insan haklarının, hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığının büyük ölçüde kötüleştiğini gözlemlemektedir. Bunun sonucu olarak, yakın tarihli uluslararası raporlarda da ortaya konduğu üzere toplantı özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü haklarının kullanılması açısından Türkiye dünyada yükümlülüklerini yerine getirmede en başarısız devletlerden biri haline gelmiştir. Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) tarafından hazırlanan Dünya Basın Özgürlüğü Endeksinde Türkiye, 2016 yılında 180 ülke arasında 151. sırada, 2017’de 155. ve 2018’de 157. sırada yer almıştır. Benzer şekilde Freedom House, Türkiye’yi 2016 medya özgürlüğü endeksinde 2010 yılına kıyasla 20 puanlık bir düşüşle 156. sırada 'kısmen özgür' bir ülke olarak sınıflandırmıştır. Nisan 2017’de Türkiye’nin küresel endekste 163. sıraya düştüğü açıklanmıştır. Ocak 2018’de Türkiye ilk kez 154. sırada ve 'özgür değil' olarak sınıflandırılmıştır. Son olarak, en son Dünyada Özgürlük 2019 Raporunda, Türkiye toplam 100 puan üzerinden 31 almış ve “özgür değil” kategorisinde yer almaya devam etmiştir. Ülke raporu, “*hükümet darbe girişiminden bu yana STK’ları çökertti, en az 1.500 vakfı ve derneği kapattı ve varlıklarını el koydu. Hedef alınanları, işkence, aile içi şiddet ve mültecilere ve ülke içinde yerinden olmuş kişilere (ÜİYOK’ler) yardım gibi konularda çalışan kuruluşlar oluşturmaktadır. STK liderleri ayrıca faaliyetlerini yürüttükleri için rutin taciz, tutuklama ve kovuşturmalarla karşı karşıya kalmaktadırlar*” şeklindedir.¹
7. Türkiye’de hukukun üstünlüğü ve insan hakları krizi Dünya Adalet Projesi tarafından hazırlanan Hukukun Üstünlüğü Endeksi tarafından da tasvir edilmiştir. 2015 Endeksinde Türkiye’nin toplam puanı 0,46 ve sıralamada 102. sırada yer alırken, 2019 Endeksinde Türkiye’nin toplam puanı 0,42 puana düşerek sıralaması 126 ülke arasında 109. olmuştur. Temel haklar kategorisinde, Türkiye’nin puanı 0.32 olup 126 ülke arasında 122. sırada yer almıştır. En düşük puan, ceza adaleti alanında hükümetin yargıya uygunsuz müdahalesinin olup olmadığına ilişkin alt kategoridedir, bu alanda alınan puan 0.06 olmuştur. Dünya Adalet Projesi’nin bu bulgusu hem avukatlar hem de meslekten olmayan kişiler arasında hükümetin cezai işlemler üzerinde uygunsuz bir etkiye sahip olduğuna dair yaygın bir algı olduğunu açıkça göstermektedir.²
8. İfade özgürlüğü ile ilgili sorunlar sadece STK’lar tarafından yayınlanan raporlarda değil, aynı zamanda devletlerarası gözetim mekanizmaları tarafından yayınlanan raporlarda da görülmektedir. BM Düşünce ve İfade Özgürlüğü Özel Raportörü, Kasım 2016’da Türkiye ziyaretinden sonra yaptığı ilk gözlemlerinde kaygılarını ifade etmiştir.³ Avrupa Konseyi

¹ <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/turkey>

² <https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP-ROLI-2019-Single%20Page%20View-Reduced.pdf>

³ BM Özel Raportörü’nün Türkiye ziyaretinde ifade özgürlüğü hakkı ile ilgili ön sonuçları ve gözlemleri, 14-18 Kasım 2016 <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=20891>

Gazeteciliğin Korunması ve Gazetecilerin Güvenliğinin Desteklenmesi Platformu da Türkiye'nin en yüksek sayıda uyarı alan ülke olduğunu ve çoğunun gazetecilerin hapis cezaları almaları ile ilgili olduğunu belirtmiştir.⁴ Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserinin Şubat 2017'de yayınladığı Türkiye'de İfade Özgürlüğü ve Basın Özgürlüğü Memorandumunda; "gazetecilerin yargı tarafından uygulanan tacize en görünür ve en çeşitli şekillerde maruz kaldığı" ve ayrıca "bu baskının en görünür ve caydırıcı etki uyandıran şeklinin tutukluluk olduğunu" belirtmiştir.⁵ Memorandum ayrıca, Türkiye'de yargı sisteminde tutuklu yargılanmanın istisnai niteliğinin ve tutuklamanın zorunlu olduğu durumlarda tutuklama gerekçelerinin açık bir şekilde ortaya koyulması ihtiyacının yerleşik bir uygulama olmadığını ortaya koymaktadır. Aynı metinde, Türkiye'deki birçok hâkimin, devam eden tutukluluk koşullarına ilişkin düzgün bir inceleme yapmaksızın, Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki katalog suçlar listesini hâlâ tutuklama nedeni olarak kullanmaya devam ettiği söylenmektedir. Venedik Komisyonu da, bireyselleştirilmiş kararlar olmaksızın ve terör örgütü "üyeliği" suçuna ilişkin zamanında yargısal denetim sağlanmadan, ilgili ve yeterli gerekçe sunulmaksızın yapılan suçlama ve tutuklamaların demokrasiyi korumaktan çok daha da zayıflatabileceğini kaydetmiştir.⁶

9. **İFÖD**, tüm bu gözlemlere katılmaktadır. İFÖD, mevcut davaya bu koşullardan yalıtılmış bir yaklaşımın başvuruçunun kamu makamlarınca suçlanması ve tutuklanmasının **arka planının göz ardı edilmesi sonucunu doğuracağını vurgulamak istemektedir**. Bu nedenle İFÖD, **ifade özgürlüğünü savunma ve geliştirme konusunda uzmanlaşmış bir kuruluş olarak uzmanlığına dayanarak** bu müdahaleyle Mahkemeye aşağıdaki beyanlarda bulunmak istemektedir:

- Tutukluluğunun keyfi olup olmadığının, iç hukukta etkili bir hukuk yolunun olup olmadığının ve mevcut davada başvuranın özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin kararın Sözleşmenin 18. maddesine aykırı olacak şekilde, 5, 10 ve 11. maddede gösterilen amaçlar dışında verilip verilmediğinin anlaşılabilmesi için başvuruçunun tutuklandığı siyasi bağlam dikkate alınmalıdır.
- Hukukun üstünlüğünün ve insan haklarının gerilemesindeki en önemli etken, Türkiye'de yargı bağımsızlığının olmamasıdır. Son yıllarda yargı bağımsızlığı önemli ölçüde zayıflatılmış ve yargı yürütme kontrolüne alınmıştır.
- Terörle mücadele mevzuatı, muhalif milletvekilleri de dahil olmak üzere muhalifleri ve sivil toplumu susturmak için çok geniş ve belirsiz bir şekilde yorumlanmaktadır.

Sözleşmenin 18. Maddesi ve İspat Yükü

⁴ 500 ikazdan, Türkiye'nin almış olduğu 109 ikazın 59'unun Seviye 1 olarak sınıflandırılmıştır. Gazeteciliğin Korunması ve Gazetecilerin Güvenliğinin Desteklenmesi Platformu: <http://www.coe.int/en/web/media-freedom/all-charts>

⁵ Comm DH (2017)5, para. 79.

⁶ Venedik Komisyonu, CDL-AD(2017)007

10. Mahkeme, 18. Maddeye ilişkin içtihadını *Merabishvili / Gürcistan* Başvurusunda ((BD), no. 72508/13, 28.11.2017§§ 287-317) güncellemiştir. Buna göre, Sözleşme’de tanımlanan bir hak veya özgürlük sınırlanırken, madde metni uyarınca tüm gerekliliklerin karşılanmaması salt olarak 18. madde ihlali incelemesine neden olmayacaktır. 18.madde kapsamındaki bir şikâyetin ayrıca incelenmesi için sınırlamanın Sözleşmede öngörülmeleyen bir amaç ve “kötü niyet” ile yapılmış olması temel bir gerekliliktir (*Merabishvili/Gürcistan* [BD], yukarıda anılan, § 291). Mahkeme, 18. madde ihlali iddialarını değerlendirirken hak ve özgürlüklere yapılan sınırlamanın “kötü niyet” ile yapılp yapılmadığını; sınırlamanın hem Sözleşme’de yer alan bir amaç ile hem de “kötü niyet” ile yapıldığı takdirde ise hangisinin daha ağır bastığını incelemektedir. Mahkeme, incelemesinde ayrıca söz konusu kötü niyetin niteliği ile derecesini ve ayrıca Sözleşmenin hukukun üstünlüğü ilkesi çerçevesinde yönetilen demokratik bir toplumun gereklerini korumayı ve desteklemeyi amaçlayan yapısını da dikkate almaktadır (*Merabishvili / Gürcistan* [BD], yukarıda anılan, §§ 292-307).
11. *Merabishvili* kararında, Mahkeme ayrıca standart ve ispat yükü açısından görüşünü açıklığa kavuşturmuştur: “Fakat iki nokta açıkça ayırt edilmişse, ispata ilişkin sorular gizli bir amaç olup olmadığı ve bunun baskın olan olup olmadığını belirlemek üzerine olacaktır. (para. 309). Mahkeme bunu yaparken ayrı kurallar uygulamak yerine her zamanki ispat yükü yaklaşımına bağlı kalacağını belirtmiştir (para. 310).
12. Bu yaklaşımın ilk yönü, ilk olarak *İrlanda/Birleşik Krallık* Başvurusunda (para. 160-61) ortaya konmuş ve daha yakın tarihli *Kıbrıs/Türkiye* (para. 112-13 ve 115) ile *Gürcistan/Rusya (I)* (para. 93, 95) doğrulanmıştır. Buna göre, kural olarak, ispat yükü her iki tarafta da değildir, Mahkemenin tüm delilleri kaynağına bakmaksızın değerlendirir ve gerekirse re’sen delil elde edebilir (para. 311). Mahkemenin yaklaşımının ikinci yönü ise, standart ispat yükünün “makul şüpheye yer bırakmamak”tır. Bununla birlikte, bu ölçüt aynı ölçütü kullanan ulusal hukuk sistemleri ile aynı anlama gelmemektedir. İlk olarak, söz konusu ispat; yeterince güçlü, açık ve uyumlu çıkarımların veya aksi ispat edilemeyen karinelerin bir arada bulunmasından çıkarılabilir. İkinci olarak ise, bir sonuca ulaşmak için gereken kanı; olguların belirliliğine, ileri sürülen iddianın niteliğine ve Sözleşme’de tanımlanan ilgili hakka bağlıdır (para. 314) Mahkeme’nin yaklaşımının üçüncü yönü, Mahkeme'nin yalnızca kabul edilebilirlik ve ilgililik bağlamında değil, aynı zamanda her bir delilin ispat değerini de değerlendirmekte serbest olması sonucunu doğurmaktadır (para. 315). Dolayısıyla, Mahkemenin incelemesinde, AİHS’nin 18. maddesine ilişkin iddialar ile ilgili olarak kesin delillerle sınırlı olması veya bu iddialara özel bir delil standardı uygulaması için herhangi bir gerekçe bulunmamaktadır (para. 316). Bununla birlikte, bu bağlamda emarelerin ana olaylar, ana olaylar hakkında çıkarım sağlayacak temelleri sunacak bağlamsal olgular veya olay örgüsüne dair bilgiler anlamına geldiği vurgulanmalıdır. Uluslararası gözlemciler, sivil toplum kuruluşları veya basın organları tarafından hazırlanan raporlar veya açıklamalar ile ulusal veya uluslararası mahkemelerin kararları da somut olaya

ilişkin olguları veya Mahkemenin bulgularını aydınlatmak için sıklıkla dikkate alınmaktadır. (para 317).

13. Bu karar ek olarak, 18. maddenin birlikte değerlendirildiği diğer maddelere ilişkin bir ihlal olmasa da ihlal edilebileceğinin yerleşik içtihadta yer aldığını göstermektedir (para. 288).
14. Mahkeme, Selahattin Demirtaş/Türkiye (2) (no. 14305/17, 20.11.2018) kararında, Sözleşme'nin 18. maddesinin 5. maddeyle birlikte ihlal edildiği sonucuna ulaşırken aşağıdaki gözlemlere dayanmıştır: Başvurucunun tutuklanmasına yol açan makul bir şüphe bulunmasına rağmen, tutukluluğunun uzatılması kararını veren mahkemeler, sürenin uzunluğunu meşru kılacak “yeterli” olarak değerlendirilebilecek gerekçeler sunmamıştır. Mahkeme ayrıca, tutukluluğun devamının arkasında başvurucunun Meclis'te ikinci büyük muhalefet partisinin eş başkanı olduğunu da dikkate alarak arka planda siyasi nedenler olduğunu tespit etmiştir. Bu kanıya ulaşırken Mahkeme, dönemin siyasi ve sosyal arka planının bağlamsal analizini ve somut olaya ilişkin olay sıralamasını göz önünde bulundurmuştur. Mahkeme; İnsan Hakları Komiseri, Venedik Komisyonu, Uluslararası Af Örgütü ve üçüncü taraf müdahaleleri tarafından ortaya konan başvurucunun durumu, Türkiye'de siyasetin o sıradaki durumu, 2014 yılından beri süregelen siyasi gerilim iklimi, başvurucunun Cumhurbaşkanı Erdoğan da dahil olmak üzere siyasi rakiplerinin açıklamaları gibi bilgileri göz önünde bulundurmuştur. Bu bağlamda, tarafsız bir gözlemcinin tutukluluk süresinin uzatılmasının siyasi nedenlere dayandığından şüphelenmesi de anlaşılır niteliktedir. Mahkeme, İnsan Hakları Komiserinin yerel mevzuatın muhalif görüşleri susturmak için kullanıldığı şeklindeki görüşünü de dikkate almıştır (para. 263-267).
15. Böylece Mahkeme, başvurucunun tutukluluğunun sürekli olarak uzatılmasının arkasındaki baskın nedenin siyasi nitelikli olduğuna karar vermiştir. Mahkeme bu sonuca ulaşırken İnsan Hakları Komiserinin son yıllarda Türkiye'deki gergin siyasi iklimin, özellikle acil durumlarda, ulusal mahkemeler tarafından belirli kararları etkileyebilecek bir ortam yarattığı şeklindeki gözlemlerine atıfta bulunmuştur (para. 270). Mahkeme ek olarak, başvuru hakkındaki soruşturmanın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın “*o partinin (HDP) milletvekilleri bedel ödeyecek*” şeklindeki konuşması sonrasında açılmadığını ancak bu konuşmaları yaptıktan sonra en azından hızlandırıldığını gözlemlemiştir. Mahkeme, özellikle yetkililerin, başvurucunun tutukluluk süresinin sadece yasanın öngördüğü gözaltı gerekçelerinin alt alta sıralayarak yetersiz gerekçelerle sürekli olarak ve özellikle referandum ve cumhurbaşkanlığı seçimi gibi iki önemli seçim sırasında uzatıldığına dikkat ederek; makul şüphenin ötesinde baskın ve asıl amacın çoğulculuğun bastırılması ile demokratik toplum kavramının tam merkezinde bulunan siyasi tartışma özgürlüğünün sınırlandırılmasının olduğu kanısına varmıştır (para. 272).
16. Selahattin Demirtaş kararında, Mahkemenin 18. maddenin ihlal edildiği sonucuna ulaşmasında etkili nokta, yürütme tarafından yargıya uygulanan baskı olmuştur. Bu bilgiler ışığında, İFÖD, hükümetin her başvuruda ileri sürdüğü tüm davaların tarafsız ve bağımsız yargı organları tarafından yürütüldüğünü iddiasına rağmen yukarıda açıklanan gözlemleri

tekrarlamak istemektedir. Muhalefet milletvekillerinin, gazetecilerin, sivil toplum aktivistlerinin, insan hakları savunucularının ve muhaliflerin tutuklanması ve gözaltına alınması ile ilgili tüm kararların iyi niyetle bağımsız ve tarafsız yetkililer tarafından verildiği varsayımı, Türkiye'deki son gelişmeler dikkate alındığında gerçekçi gözükmemektedir ve kişisel hak ve özgürlükleri, demokratik değerleri ve hukukun üstünlüğü ilkesini korumasız bırakmaktadır.

Bağlamsal Bir Yaklaşım Neden Gereklidir?

17. Mahkeme'nin 18. madde kapsamındaki içtihadının açıkça gösterdiği üzere, sivil toplumun yargı tarafından tacize uğradığı bir arka planda, bir insan hakları savunucusunun tutuklanmasına ilişkin iddia ve itirazları incelemek için bağlamsal bir yaklaşım gerekmektedir. Bu nedenle İFÖD, Mahkemeyi başvurusunun tutuklanmasına yol açan daha geniş siyasi bağlamı dikkate almaya çağırılmaktadır. **Mahkmeden, AİHS'nin 18. maddesine ilişkin kendi içtihatlarını ve Türkiye'deki son siyasi gelişmeleri dikkate alarak bağlamsal bir yaklaşım benimsemesini talep etmektedir.**
18. Sözleşme'nin 18. maddesi, Yüksek Taraf Devletlerin, Sözleşme'de yer alan hak ve özgürlüklerin Sözleşme tarafından öngörülme amaçlar için kısıtlanmasını açıkça yasaklamaktadır. Sözleşme'de tanımlanan bir hak veya özgürlük sınırlanırken, madde metni uyarınca tüm gerekliliklerin karşılanmaması salt olarak 18. madde ihlali incelemesine neden olmayacaktır. 18. madde kapsamındaki bir şikâyetin ayrıca incelenmesi için, sınırlamanın Sözleşmede öngörülme amaç ile yapılmış olmasının davanın temel yanlarından biri olması gerekmektedir.
19. Muhalefet partileri milletvekillerinin, gazetecilerin, sivil toplum aktivistlerinin, insan hakları savunucularının ve muhaliflerin tutuklanması veya hapis cezalarına çarptırılması ile ilgili davalarda, her zaman kamu otoritelerinin eleştirel sesleri susturma ve cezalandırmaya yönelik gizli bir amacı olması sorunu bulunmaktadır. Çoğu vakada kamu yetkilileri salt meşru faaliyetlerinden ötürü eleştirel sesleri cezalandırmayı amaçlamakta ama bu kişileri terör örgütü üyeliği, terör örgütlerine yardım etme ve hatta diğer devletler ve dış düşmanlar lehine casusluk ile suçlamaktadır.
20. Böyle durumlarda, başvuru tutuklama kararlarının veya cezalarının doğrudan yürütme tarafından verildiğini kanıtlaması her zaman zorluk teşkil etmektedir. Bu gibi durumlarda, bireysel insan haklarının, yani ifade özgürlüğü ve toplanma ve örgütlenme özgürlüğünün yanı sıra Avrupa Konseyi'nin kurucu ilkeleri olan demokratik değerlerin ve hukukun üstünlüğünün korunması için bağlamsal bir yaklaşım kritik öneme sahiptir. Özellikle, yargının yürütme veya siyasi organlar tarafından etkin bir şekilde kontrol edildiği ülkelerde, ceza hukuku ve ceza davaları, yöneticilerin iktidarlarını korumak için eleştirel sesleri susturmak ve muhalefeti bastırma aracı olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle, yalnızca Sözleşme tarafından öngörülme amaçların olup olmadığını belirlemek için değil, aynı zamanda tutuklamanın veya cezalandırmanın keyfi olup olmadığını ve iç hukukta

tutukluluğun veya hükmün hukuka uygunluğuna itiraz etmek için etkili bir çözümün mevcut olup olmadığını değerlendirmek için de bağlamsal bir yaklaşım gereklidir.

21. İnsan hakları savunucuları, ağır insan hakları ihlalleri gibi kritik konulara değindikleri için özellikle hükümet tarafından yargı tacizi ile hedef alınmıştır. Bu durum, çok sayıda uluslararası insan hakları gözetleme kuruluşu⁷ ve uluslararası STK⁸ tarafından açıkça tasvir edilmiştir. Bu raporların çoğunda Taner Kılıç'ın durumuna özellikle değinilmiştir. BM İnsan Hakları Savunucularının Özel Raportörü Michel Forst, 2018 tarihli Dünya Raporunda “Türkiye’deki mevcut durum dikkate alındığında yüksek profilli savunucular dahil (ve hatta bazen özellikle yüksek profilliler) olmak üzere tüm savunucular korumasız durumdadır. Gazeteciler, kadın insan hakları savunucuları, Kürt hakları savunucuları ve Kürt savunucular, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği alanında çalışan savunucuların özellikle tehlike altındadır” şeklinde ifadelerle yer vermiştir.⁹
22. İFÖD, Mahkeme’ye, başvuru Taner Kılıç'ın tutuklanıp gözetlme alındığı sırada Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi'nin (AÖ Türkiye) yönetim kurulu başkanı olduğunu hatırlatmaktadır. Kılıç'ın AÖ Türkiye’de yürüttüğü görevi kendisi için özellikle risk teşkil etmiştir. AÖ Türkiye, Kılıç gözetlme alınmadan hemen önce, olağanüstü hâl rejimi sırasında çok kamu görevlisinin kamu görevinden ihraç edildiğine dair kapsamlı bir rapor yayınlamıştır.¹⁰ Daha sonra AÖ Türkiye Direktörü İdil Eser de Büyükaada davasında asılsız suçlamalardan tutuklanmış ve gözetlme alınmıştır. Kılıç, 31.01.2018 tarihinde derece mahkemesi (İstanbul 35. Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından delillere ilişkin durum değerlendirmesi sonucunda serbest bırakılmıştır, ancak aynı gün, Savcılık, başvuru tahliyesine itiraz etmiştir. Bu şekilde bir itiraz yolunun kanunda tanımlanmamasına rağmen aynı seviyedeki itiraz mercii mahkeme (İstanbul 36. Ağır Ceza Mahkemesi) savcılığın itirazını kabul etmiş ve başvuru tutuklu yargılanmasının devamına karar vermiştir. **İFÖD, Mahkeme'den yürütmenin yargı üzerinde oluşturduğu bu baskıyı ve emsalsiz yargı kararlarını değerlendirmesini talep etmektedir.**

Türkiye’de Yargı Bağımsızlığı

23. Yetkin, tarafsız ve bağımsız yargı, özellikle adil bir adalet sistemi ve insan haklarının korunması bağlamında hukukun üstünlüğünün temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle yargı sisteminin mahkemelerin ve hakimlerin bağımsızlığına ve etkin olduğuna dair bir güvence

⁷ <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21875&LangID=E> ; <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22390&LangID=E>; <http://website-pace.net/documents/19838/4246196/20180523-DefenderProtection-EN.pdf/7350b15e-61cc-4a51-b58d-a2788b3e00c4>

⁸ Human Rights Watch, <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/turkey>; EuroMed Rights, <https://euromedrights.org/country/europe/turkey/>

⁹ <https://www.protecting-defenders.org/sites/protecting-defenders.org/files/UNSR%20HRDs-%20World%20report%202018.pdf>

¹⁰ [https://www.amnesty.org.tr/public/uploads/files/GelecekKaranlikTRAmnesty\(1\).pdf](https://www.amnesty.org.tr/public/uploads/files/GelecekKaranlikTRAmnesty(1).pdf)

sunması zorunludur. Yargı bağımsızlığı Türkiye’de her zaman sorun teşkil etmiştir. Ancak son yıllarda yürütmenin yargı üzerine yapmış olduğu baskı çoğalarak artmış ve oluşturduğu yapısal sorunlar gittikçe belirgin hale gelmiştir.

24. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapısını değiştiren 2010 yılındaki Anayasa değişiklikleri ile birlikte kısmi bir seçim sistemi başlatılmış ve Adalet Bakanlığı tarafından desteklenen adaylar 2010 ve 2014’te yapılan seçimleri iki kez kazanmıştır. Bu durum HSYK üyelerinin çoğunun yürütme organının desteğine sahip olduğu ve yürütme organının taleplerine yatkın olduğu anlamına gelmektedir. Beklendiği üzere, her seçimden sonra, meclis, Yargıtay ve Danıştay’ın yapısını değiştiren ve üye sayısını artıran yeni yasalar hazırlamıştır. 2011 yılında 6110 sayılı Kanun¹¹ ile Danıştay üye sayısı 95’den 156’ya, Yargıtay üye sayısı 250’den 387’ye çıkarılmıştır. Bu durumun arkasındaki temel neden ise hükümete yakın yeni üyeler atayarak üyelik yapısını değiştirmektir. Daha sonra, yeni HSYK tarafından seçilen üyelerin çoğunun o dönem AKP ile müttefik olan “Gülenciler” olduğu ortaya çıkmıştır. 17-25 Aralık 2013 tarihli soruşturmalar ile AKP ve Gülenciler arasındaki koalisyonun sona ermesinin ardından Adalet Bakanlığı, 2014 HSYK seçimlerinde Yargıda Birlik Platformu adaylarını desteklemiş ve bu adaylar seçimi kazanmıştır. 2014 yılındaki seçimlerden sonra yüksek mahkeme üye sayılarına yapılan müdahaleler artmış ve 6572 sayılı Kanun ile Yargıtay üye sayısı 387’den 516’ya ve Danıştay üye sayısı 156’dan 195’e çıkartılmıştır. Bu kanun ile yüksek mahkemelerin işleyişinde de yapısal değişiklikler yapılmış olup yine bu değişikliğin arkasındaki temel gerekçe bir önceki değişiklikten farklı değildir.¹²
25. 2016 yılında yüksek mahkemelerin yapısına bir müdahale daha yapılmış; bu defa üye sayısı azaltılmıştır.¹³ 6723 sayılı Kanun ile Yargıtay üye sayısı 516’dan kademeli olarak 300’e ve sonrasında 200’e, Danıştay üyelerini ise 195’den 116’ya ve kademeli olarak 90’a düşürülmüştür.¹⁴ Amaç, yüksek mahkemelerin olması istenmeyen hakimlerden arındırılmasıdır.¹⁵
26. 2017 yılında Hakimler Yüksek Kurulunun yapısı ve adı Anayasa değişikliği (6771 sayılı Kanun) ile değiştirilmiştir. Böylece HSK’nın yeni üyelerinin atanmasından sonra, yüksek mahkemelerin yapısı ve işleyişi tekrar değişmiş ve Yargıtay’a 100 yeni üye ve Danıştay’a 16 yeni üye atanmıştır.
27. Yukarıda belirtilen müdahalelerin her birinde, hükümet söz konusu değişiklikler için birtakım gerekçeler göstermiştir, **ancak gerekçelerden hiçbirisi altı yıl içinde yüksek**

¹¹ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/yargitay-ve-danistayda-daire-sayilarini-attiran-tasari-yasalasti-16982030> (26.11.2018 tarihinde)

¹² <http://www.aljazeera.com.tr/haber/yuksekyargida-cemaate-fren> (26.11.2018)

¹³ https://www.ntv.com.tr/turkiye/yargitay-ve-danistay-uyeleriyeni-yargi-paketini-protesto-etti,OQGgmDIUVEyiXe-AR39izQ?_ref=infinite (26.11.2018)

¹⁴ <https://www.bloomberght.com/haberler/haber/1899437-cumhurbaskani-erdogan-yargitay-ve-danistay-kanununu-onayladi> (26.11.2018)

¹⁵ <http://www.diken.com.tr/ne-yeni-yargi-ne-de-yargiya-son-darbe/> (26.11.2018)

mahkemelerin şekli ve işleyişinde dört yapısal reformu meşru kılmamaktadır. Bu reformların her biri ile **iktidar partisine yakın olan kişilerin hâkim olarak atanmasını sağlamak için seçilme koşulları da kolaylaştırılmıştır.** HSYK'daki her seçimden sonra, hakimlerin neredeyse yarısı başka bir mahkemeye veya başka bir şehre atanmıştır.

28. Siyasetin yargı üzerindeki etkisi, 15 Temmuz 2016'daki başarısız darbe girişiminin ardından artmıştır. Mevcut hâkimlerin ve savcılarının üçte biri (4250'den fazla), o dönemde HSYK tarafından herhangi bir soruşturma yapılmaksızın ve savunma hakkı verilmeksizin görevden alınmıştır. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri bu durumun *“diğer hâkimler ve savcılar arasında bir korku atmosferi”* yarattığını belirtmiştir.¹⁶ Avrupa Komisyonu ayrıca, *“görevden alınmaların bir bütün olarak yargı üzerinde dondurucu bir etkisi olduğunu ve hâkim ve savcılar arasında yaygın oto sansür riskiyle karşı karşıya olduğunu; yargının bağımsızlığının güvencesi olan yasal garantileri geri getirmek için herhangi bir önlem alınmadığını”* açıklamıştır.¹⁷
29. Yargı bağımsızlığını tehlikeye sokan ve uluslararası incelemelere ve eleştirilere neden olan son adım, 16 Nisan 2017'de referandum ile kabul edilen Anayasa değişikliği olmuştur. Değişiklik, denetime tabii olmayan bir başkanlık sistemi kurmasının yanı sıra, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun (HSK-öncesinde “HSYK”) yapısını ve atama sistemini de değiştirmiştir. Anayasal değişiklikle birlikte Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyeleri yeniden atanmıştır. On üç üyeden altısı, direkt olarak Cumhurbaşkanı tarafından, dört olağan üye ise Adalet Bakanı (Kurul Başkanı olarak görev yapmakta olan) ve Adalet Bakanlığı Müsteşarı tarafından atanmaktadır. Kalan yedi üye, Cumhurbaşkanının başkanlık yaptığı ve çoğunluğa sahip olunan Meclis tarafından atanacaktır. Ancak, Kurul üyelerinin hiçbiri hâkim veya savcılar tarafından seçilmemektedir. Son olarak, yeni anayasal düzenlemeler ile birlikte, Cumhurbaşkanının tarafsızlığı son bulmuş, parti ile olan ilişkilerini sürdürebilir hale gelmiştir. Venedik Komisyonu, bu duruma ilişkin olarak *“HSK'nın yapısının ... yargının bağımsızlığını ciddi bir tehlikeye sokacağı kanısındadır. Bu kurum üzerinde kontrol sahibi olmak, özellikle hâkimlerin sıklıkla görevden alındığı ve atanmalarının yerleşik bir uygulama oluşturduğu bir ülkede hâkimler ve savcılar üzerinde kontrol sahibi olmak anlamına gelmektedir”* şeklinde bulgularını paylaşmıştır.¹⁸
30. Bu anayasa değişikliğine ilişkin diğer görüşler, yargı üzerindeki siyasi etki ve ceza yargılamalarına doğrudan siyasi müdahalenin bazı örnekleri, Osman Kavala/Türkiye (no. 28749/18) davasına İFÖD tarafından hazırlanan üçüncü taraf müdahalesinde anlatılmıştır.¹⁹

¹⁶ Abdullah Zeydan ve Diğerleri/Türkiye, AİHM, B.No. 25453/17, Avrupa Komisyonu İnsan Hakları Komiseri üçüncü taraf müdahalesi, Doc. CommDH(2017)33, 2 Kasım 2017, para. 35

¹⁷ Avrupa Komisyonu, Türkiye 2018 Raporu, Doc. No. SWD(2018) 153 son, 17 Nisan 2018, para. 23.

¹⁸ Venedik Komisyonu, TBMM tarafından 21 Ocak 2017'de onaylanan ve 16 Nisan 2017'de Referanduma Sunulan Anayasa Değişikliğine İlişkin Görüş, 10- 11 Mart 2017 tarihli genel oturumda hazırlanmıştır, Doc. CDL-AD(2017)005-e, para. 119

¹⁹ Mahkeme'ye 17 Ocak 2019 tarihinde gönderilmiştir.

31. Ayrıca, Anayasa Mahkemesinin de yürütme ve siyasi baskı altında olmadığını söylemek mümkün değildir. Üyelerinin çoğunun Cumhurbaşkanı tarafından atanmakta olduğu ve iki üyesinin aslında kural olarak suçüstü yakalanmadıkça Anayasa Mahkemesi izni olmaksızın yargılanamayacağına ilişkin düzenleme varken izinsiz tutuklanması ve gözaltına alınması da göz önünde bulundurulmalıdır.

Terörle Mücadele Kanunu'nun Geniş ve Muğlak Yorumlanması

32. Terörle Mücadele Kanunu'nun, muhalif sesleri susturmak ve sivil toplum kuruluşlarına baskı uygulamak için kullanıldığı; ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü konusunda endişe verici bir sorun olduğu da dikkate alınmalıdır. Gazeteciler, sivil toplum aktivistleri, insan hakları savunucuları ve muhalif politikacılar genellikle bir terör örgütünün üyesi olma veya bir terör örgütüne yardım etme, hatta hükümeti cebren devirmeye teşebbüs suçları ile suçlanmakta; meşru faaliyetleri veya görüşleri nedeniyle tutuklanma ve gözaltına alınmaktadır.

33. İç hukuka göre, terörizmle ilgili ifadelerin suç olarak kabul edilmesi için şiddet unsuru içeriyor olması zorunludur. Ancak, hükümet politikalarına veya kolluk güçlerinin operasyonlarına karşı her türlü eleştiri, şüphelinin şiddete başvurduğu veya şiddete teşvik ettiğine dair hiçbir kanıt sağlamaksızın terörist propaganda, hatta terör örgütüne üyelik olarak yorumlanmaktadır. Yargı makamları, **hükümete yönelik yapılan meşru eleştirel içerikler ile terör örgütünün amaçlarına hizmet ettiği iddia edilen içerik arasında ayırım yapmamaktadır**. Çoğu durumda, terörist örgütün seçilmiş hükümeti devirme iddiası ile şüphelilerin hükümeti eleştirmesi arasında bir ilişki kurulmakta ve şüpheliler terörle ilgili suçlarla itham edilmektedir. **Bu yaklaşım, hükümete yönelik eleştirileri terörist faaliyet olarak tanımlamakta ve demokratik, eleştirel muhalif seslere yer bırakmamaktadır**.

34. Olağanüstü hâl döneminde, yargı tarafından uygulanan baskı veya bazı insan hakları savunucularının keyfi olarak tutuklanması da dahil olmak üzere Türkiye'de farklı durumlarda insan hakları savunucularına karşı misillemeler tespit edilmiş ve çeşitli raporlarda belgelenmiştir.²⁰ Bu nedenle, meşru faaliyetleri nedeniyle sivil toplum aktivistleri veya insan hakları savunucuları hedef alınmış ve sahte delillere dayanarak terör suçları yönetilmiştir. Asılsız suçlamalar Taner Kılıç'ın da yargılanacağı Büyükada davasında açıkça görülebilir niteliktedir. İnsan Hakları Komiseri bu durumu “yargı tacizi” olarak nitelemiş; son zamanlarda ve özellikle başarısız darbe girişiminden sonra Türkiye'deki farklı grup ve sektörlere yargı tacizi uygulandığını belirtmiştir.²¹

35. Venedik Komisyonu, Yargıtay'ın yerleşik içtihadı olan bir terör örgütü ile olan ilişkinin belirlenmesinde aranan “süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk”, bir kuruluşla “organik ilişki” ve

²⁰ bkz. Avrupa Konseyi Üyesi Devletlerdeki STK'lara uygulanan kısıtlamalar (Hukuk İşleri ve İnsan Hakları Komitesi Raportörü tarafından hazırlanan rapor: Yves CRUCHTEN, Doc. 14570, 07 Haziran, 2018 ve Avrupa Konseyi üyesi Devletlerdeki insan hakları savunucuları hakkında koruma (Hukuk İşleri ve İnsan Hakları Komitesi Raportörü tarafından hazırlanan rapor: Egidijus VAREIKIS, Doc. 14567, 06 Haziran, 2018.

²¹ Türkiye'de İfade ve basın Özgürlüğüne İlişkin Memorandum, CommDH (2017) 5, 15.2.2017.

örgütün “hiyerarşik yapısı” içinde bilerek ve isteyerek hareket etme kriterlerinin katı bir şekilde uygulanmasını tavsiye etmiştir. Bu kriterlerin gevşek uygulanması, özellikle AİHS'nin 7. maddesi kapsamında yasallık ilkesine ilişkin sorunlara neden olacaktır. İkinci olarak da bir görüşün her ne şekilde olursa olsun ifade edilmesi, kişilerin yerel mahkemeler önünde silahlı bir örgüte üye olduğuna dair kanıt teşkil etmemelidir.²²

36. Yakın tarihte AİHM, *Işıkırık/Türkiye, Bakır ve Diğerleri/Türkiye ve İmret/Türkiye* davalarında Türk Ceza Kanunu'nun 220/6 ve 220/7 maddelerinin uygulanmasını öngörülemez bulmuş ve Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir.
37. Mevcut davada Taner Kılıç'ın; cep telefonuna Bylock adlı bir uygulamayı indirdiği, Zaman Gazetesi ve benzeri günlük gazetelere abone olduğu; kız kardeşinin bu gazetenin yayıncısıyla evli olduğu, çocuklarının FETÖ tarafından yönetilen okullara kayıtlı olması ve olağanüstü hal sırasında kapatılan Bank Asya'da hesabının bulunması gibi sebepler delil gösterilerek FETÖ terör örgütüne üye olduğu iddia edilmiştir. Daha sonra bir uzman raporu ile Kılıç'ın Bylock uygulamasını hiç indirmediyi veya kullanmadığı ortaya çıkmıştır. Hiçbir zaman şiddet içeren herhangi bir faaliyetten ya da şiddeti desteklemekten hakkında bir soruşturma açılmamasına ve tüm eylemlerinin hukuka uygun olmasına rağmen, Kılıç, FETÖ avukatlarına karşı düzenlenen operasyon kapsamında tutuklanmıştır. Ancak daha sonra bu dosya tefrik edilmiş ve sonrasına Büyükada davasına eklenmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi AÖ Türkiye, Kılıç gözaltına alınmadan hemen önce, olağanüstü hâl rejimi sırasında çok sayıda kamu görevlisinin kamu görevinden ihraç edildiğine dair kapsamlı bir rapor yayınlamıştır. Rapordan kısa bir süre sonra AÖ Türkiye direktörü İdil Eser de Büyükada davası kapsamında terörle ilgili benzer suçlamalardan tutuklanmıştır.
38. Büyükada davasında, medya kampanyası ve insan hakları savunucularına karşı hükümete karşı casusluk ve hükümeti cebren devirmeye teşebbüs suçu iddialarının yanlış olduğu kanıtlanmıştır. Ancak Kılıç da dahil olmak üzere dokuz insan hakları savunucusu, dayanaktan yoksun suçlamalar nedeniyle gözaltına alınmıştır. Bu operasyon STK'lar ve insan hakları örgütleri arasında bir korku atmosferi yaratmış ve faaliyetlerini olumsuz etkilemiştir. STK'ların genelinde, olağanüstü hâl sürecinde insan hakkı ihlallerini takip etme ve bildirme konusunda tedirginlik yaratmıştır.

Sonuç

39. Yukarıda belirtildiği üzere İFÖD, Sözleşme'nin 5, 10, 11 ve 18. Maddeleri ile güvence altına alınan haklara ilişkin davalarda uygulanacak yasal ilkelere genel bir bakış sağlamıştır. Bu ilkelerin doğru uygulanması, ifade özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü gibi demokratik bir toplumun temel bileşenlerinin tehdit altında olduğu dönemlerde kritik öneme

²² Venedik Komisyonu, Türk Ceza Kanunu'nun 216, 299, 301 ve 314. maddelerine ilişkin Görüş, 106. Genel Oturumda hazırlanmıştır, (Venedik, 11-12 Mart 2016), para. 106-107.

sahiptir. Somut davadaki gibi durumlarda, Mahkeme'nin muhalif siyasetçilerin, sivil toplum aktivistlerinin, gazetecilerinin ve hükümeti açıkça eleştirenlerin siyasi motivasyon ile Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerine ve durumun gerekliliklerine aykırı olarak ve haksız suçlamalara maruz kalmamasını sağlayacak şekilde detaylı bir değerlendirme uygulamasına önemli bir fırsat sunmaktadır.

40. Bu tür uygulamaların AİHM tarafından incelenmesi zaman alsa da artık bu gelişmeler Mahkeme tarafından göz ardı edilemeyecek bir düzeye ulaşmıştır. Mahkeme, Türkiye'de ve diğer ülkelerde muhalefeti susturmak için sistematik ve yaygın bir araç olarak kullanılan tutukluluğa karşı bir önlem olarak, 22 Mayıs 2017 tarihinden itibaren geçerli olan öncelik politikalarında bu tür başvuruların incelenmesini hızlandırmak için değişiklikler kabul etmiştir. AİHM böylece daha önce başvurucuların yaşamı veya sağlığı için risk gösteren uygulamaları içeren 'acil' kategorisini bu yeni vakaları içerecek şekilde genişletmiştir. Sözleşme haklarını kullanma nedeniyle tutuklanan başvuruculara özel olarak acil başvurular kategorisi artık bu şekilde genişletilmiştir. İFÖD, Taner Kılıç'ın başvurusunun bu kategoriye girdiğine ve tutukluluğun devamı kararı ile tahliye kararına uyulmamasının siyasi ve gizli bir amaç taşıdığı dikkate alındığında hızlı bir karar gerektirdiğini; Sözleşme'nin 5, 10, 11. Maddelerinin 18. madde ile birlikte ihlal edildiğinin değerlendirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

09.07.2019

İfade Özgürlüğü Derneği-İFÖD (Türkiye)

Web: <https://ifade.org.tr> Twitter: @ifadeorgtr

İfade Özgürlüğü Derneği resmi olarak ifade ve düşünce özgürlüğünün korunması ve geliştirilmesi için Ağustos 2017'de kurulmuştur. Yeni Dernek, herkesin düşünce ve ifade özgürlüğünden ve bilgi ve bilgiye erişim ve bilgi yayma hakkından yararlandığı bir toplum öngörmektedir.